

D. Farkas Csilla
DE-CHERD doktorjelölt

Kutatás a Rózsahelyi Katolikus Egyetemen

Hivatkozási szám: MSZH D. Farkas Csilla 2009/04.

A 2009 januárjában kezdődő kutatásunk célja a kelet-közép-európai rendszerváltás után kialakult vagy újjászületett felsőoktatás áttekintése volt. Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen tényezők befolyásolták, formálták a térség ezen újjászületett vagy újonnan létrejött felsőoktatási intézményeit, működésüket és jelenleg milyen dimenziók mentén jellemző a felsőoktatás e szektora. Véleményünk szerint az e szektorhoz tartozó intézmények rendszerváltás utáni keletkezésük óta jelentős átalakuláson mentek keresztül, melyek okairól és tendenciáiról a mai napig kevés adat és szakirodalom áll rendelkezésre.

A kutatásban szereplő intézmények egyike a Rózsahelyi Katolikus Egyetem vizsgálata volt. Az egyetem előbb a Nagyszombati Egyetem kihelyezett pedagógiai karaként funkcionált, majd 1995-ben önálló kisebbség (jelen esetben felekezeti) felsőoktatási intézményként vált ismertté.

Az empirikus kutatásról

A vizsgálat időintervalluma a rendszerváltás követő időszaktól napjainkig volt tervezve. Úgy véljük, hogy e rendszerváltás után létrejött felsőoktatási intézmény régió belüli megjelenésével azon társadalmi és oktatási feladatokat látta el (látja el ma is), melyeket az állami felsőoktatási intézmények nem töltöttek be. A vizsgálat három fő fázisra tagolódott, melyek egymásra épülve különböző módszerekkel közelítették meg a vizsgálandó problémakört.

Az előkutatás során a kisebbségi felsőoktatási intézmények definiálásával foglalkoztunk több – néhol egymásnak ellentmondó - hazai és nemzetközi kutatási tézis, szakirodalom segítségével. Az elméletek tanulmányozása során arra jutottunk, hogy a vizsgált intézmény jellemzőit, társadalmi funkcióját nem lehet a nyugat-európaival azonos módon interpretálni (magán-felsőoktatási megközelítés, egyházi-felsőoktatás megközelítés) ezért kutatásunkban kisebbségi felsőoktatás-definícióra koncentráltunk¹.

¹ Létezik a felekezeti felsőoktatási intézmények kisebbségi intézményként történő azonosítása, főként az 1989/90-es politikai fordulat kelet-közép-európai időszaka óta. A jelenség háttérében főként történelmi és politikai jellemzőket felfedezhetünk fel. A kisebbségi jelző ebben a meghatározásban nem egy nemzetiségi vagy etnika csoport jellegzetességeit hordozza, sokkal inkább a vallási közösségek és a nemzeti tudat egyfajta sajátosan poszt-szocialista egybefonódását (Kozma 1992). Ebben a térségben az egyházak visszavették vagy visszakapták korábbi funkciójukat abból az időből, amikor „a felekezeti hovatartozás és a nemzeti tudat még

(1) A kutatás első részében (2009január) ország-tanulmány (Szlovákia) begyűjtésére vállalkoztunk. A feltárt adatok minőségi értelmezését kvalitatív és kvantitatív trendek egymás mellé állítása jelentette.

(2) A kutatás második részében (2009februártól-áprilisig) intézményi esettanulmányt készítettünk az egyetemről. Előljáróban megjegyezzük, hogy a felsőoktatási intézmény kiválasztását a szerint végeztük, hogy az milyen típusú képzést folytat, valamint, hogy mekkora a jelentősége az egyes nemzeti felsőoktatási rendszereken belül. A kutatás során a következő fő dimenziókra helyeztük a hangsúlyt: keletkezéstörténet, finanszírozás, társadalmi elismertség, hallgatók-oktatók, küldetés. Fontos volt számunkra az is, hogy nyomon követhetők legyenek az intézmények fejlődési tendenciái, típusuk és programjaik.²

(3) A kutatás harmadik fázisában (2009áprilistól - októberig) két felmérésre került sor. Egyrészt a vizsgált intézmény hallgatói körében végeztünk kérdőíves felmérést. Másrészt foglalkoztunk intézmény oktatói gárdájának jellemzésével, valamint a kérdésben szakértő felsőoktatás-kutatók témához kapcsolódó hozzászólásainak elemzésével³.

A kutatási eredményekről bővebben D. Farkas Csilla honlapján olvashatunk.

Európa szerte összefonódva létezett”. Kozma Tamás 1992. Egyház és demokrácia. *Educatio* 1 évf., 1 szám. 3-12 p.

² A terepmunka 2009január és 2009október között valósult meg. A terepmunkában részt vett: D. Farkas Csilla. A dimenziókról bővebben: D. Farkas Csilla: Role of denomination in Higher Education in CEE. *Fildwork in Religion*. Forthcoming: November 12, 2009.

³ A szakértői interjúk készültek a következő személyekkel: Szuromi Szabolcs (MAB, PPKE, Magyarország) Ulrich Teichler (INCHER, Németország). Az interjúkat D. Farkas Csilla készítette 2009március és június között. Tervezzük szakértői interjúk készítését Daniel C. Levyval és Snejana Slantcheva-val, a PHROPHE kelet-közép-európai kutatóközpontból.